СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

КАТЕДРА „СТАТИСТИКА И ПРИЛОЖНА МАТЕМАТИКА“

КРЪГЛА МАСА
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Свищов, 16 октомври 2020 г.

Сборник с доклади

Кръглата маса е организирана в изпълнение на научноизследователски проект №13-2020 „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Красимира Славева – Ръководител на проекта
Доц. д-р Пламен Петков – Ръководител катедра „Статистика и приложна математика“
Доц. д-р Стела Касабова
Гл. ас. д-р Ваня Ганева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Поля Ангелова

Членове:
Доц. д-р Пламен Петков
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Стела Касабова
Доц. д-р Маргарита Шопова
Доц. д-р Екатерина Тошева
Доц. д-р Атанас Атанасов

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1892-7

СЪДЪРЖАНИЕ

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА В БЪЛГАРИЯ

НЕОБХОДИМО ЛИ Е НОВО ТЕРИТОРИАЛНО ДЕЛЕНИЕ НА СТРАНАТА – ЗАЩО, КАК И КОГА?
Борислав Борисов, проф. дн 7

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ НА ПАЗАРА НА ТРУДА, НАСТЪПИЛИ В СЛЕДСТВИЕ ПАНДЕМИЧНАТА КРИЗИСНА ОБСТАНОВКА
Венелин Терзиев, инж., проф., дн 15

ТРАНСПОРТНАТА СВЪРЗАНОСТ И ИНВЕСТИЦИИТЕ ВЪВ ФОКУСА НА ПЛАНОВЕТЕ ЗА ИНТЕГРИРАНО РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНИТЕ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ (ПО ПРИМЕРА НА БЕЛЕНЕ И ПОРДИМ)
Андрей Захариев, проф. д-р, Стоян Проданов, проф. д-р, Анелия Радулова, доц. д-р, Силвия Заркова, д-р, Борислав Лазаров, докторант 32

ПОЛИТИКИ ЗА РАЗВИТИЕ НА ПЕРИФЕРНИТЕ РАЙОНИ
Маргарита Богданова, проф. д-р 42

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И ТЕНДЕНЦИИ ПРИ ОЦЕНКАТА НА БЕДНОСТТА В БЪЛГАРИЯ
Поля Ангелова, проф. д-р..... 50

ИНТЕГРИРАНОТО ПЛАНИРАНЕ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ
Евелина Парашкевова, доц. д-р..... 59

ТЕРИТОРИАЛНОТО УСТРОЙСТВО НА БЪЛГАРИЯ КАТО ФАКТОР ЗА РЕГИОНАЛНОТО РАЗВИТИЕ
Камен Петров, доц. д-р..... 68

РЕГИОНАЛНО ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ В БЪЛГАРИЯ – АЛТЕРНАТИВИ МЕЖДУ СЕВЕРА И ЮГА
Камен Петров, доц. д-р, Радослав Костев, докторант..... 77

АНАЛИЗ НА РАЗЛИЧИЯТА В КЛЮЧОВИ ПОКАЗАТЕЛИ ЗА ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ НА СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ – ТЕНДЕНЦИИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА
Красимира Славева, доц. д-р..... 85

ЛОГИСТИЧНИТЕ ВЕРИГИ КАТО ИНСТРУМЕНТ ЗА ТЕРИТОРИАЛНА КОХЕЗИЯ
Маруся Линкова, доц. д-р, Елица Лазарова, гл. ас. д-р..... 97

ИЗСЛЕДВАНЕ НА РЕГИОНАЛНАТА ДИФЕРЕНЦИАЦИЯ В БЪЛГАРСКАТА СИСТЕМА НА ВИСШЕТО ОБРАЗОВАНИЕ С КЛЪСТЕРЕН АНАЛИЗ
Пламен Петков, доц. д-р, Елеонора Минева-Димитрова, ас. д-р..... 105

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В ДОХОДИТЕ И АСОРТИМЕНТНОТО ПОТРЕБЛЕНИЕ НА ДОМАКИНСТВАТА В БЪЛГАРИЯ
Симеонка Петрова, доц. д-р..... 115

БИЗНЕС СРЕДАТА КАТО ФАКТОР ЗА РЕГИОНАЛНО РАЗВИТИЕ
Стела Касабова, доц. д-р..... 122

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА НАМАЛЯВАНЕ НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ ЧРЕЗ ПРОМЕНИ В АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРИТОРИАЛНОТО ДЕЛЕНИЕ НА СТРАНАТА
Тихомир Личев, доц. д-р, Катя Личева, доц. д-р..... 130

ПРОФЕСИОНАЛНОТО ОБУЧЕНИЕ – КЛЮЧОВ ФАКТОР ЗА ПРЕОДОЛЯВАНЕ НА РАЗЛИЧИЯТА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Христо Сирашки, доц. д-р..... 138

ПАРТНЬОРСТВО В УПРАВЛЕНИЕТО НА РЕГИОНАЛНИТЕ ДИСБАЛАНСИ
Десислава Алексиева, гл. ас. д-р..... 146

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА В МАЛКИТЕ ОБЩИНИ В РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ: ТЕНДЕНЦИИ И ПЕРСПЕКТИВИ
Методи Иванов, гл. ас. д-р 153

РЕГИОНАЛНИ АСПЕКТИ И ИЗМЕРЕНИЯ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКАТА ДЕЙНОСТ НА БПЦ
Петкан Илиев, гл. ас, д-р..... 161

СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКИЯ МЕГАПОЛИС В ЮЖНА БЪЛГАРИЯ СРЕЩУ ОАЗИСИТЕ В СЕВЕРНА БЪЛГАРИЯ
Петя Василева, гл. ас. д-р..... 173

РЕГИОНАЛНИ РАЗЛИЧИЯ В НАПОЯВАНАТА ОБРАБОТВАЕМА ЗЕМЯ МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Радка Ненова, гл. ас. д-р..... 181

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ БЪЛГАРИЯ И РУМЪНИЯ
Таня Тодорова, гл. ас. д-р 190

РЕГИОНАЛНИ АСИМЕТРИИ В УПРАВЛЕНИЕТО НА ПРОЕКТИ В БЪЛГАРИЯ (2014-2020)
Юлиян Господинов, гл. ас. д-р 197

СЪПОСТАВИТЕЛЕН АНАЛИЗ НА ИНДУСТРИЯТА В СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ
Явор Станев, гл. ас. д-р 205

ИКОНОМИЧЕСКИ, СОЦИАЛНИ, ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ В БЪЛГАРИЯ

ВРЪЗКАТА “УРБАНИЗАЦИЯ - ПОТРЕБНОСТИ ОТ ЗДРАВЕ И ЗДРАВОСЛОВЕН НАЧИН НА ЖИВОТ”. МЕТОДИ ЗА ИЗМЕРВАНЕ
Анастасия Марчева, доц. д-р 213

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В ОБЛАСТ ПЛЕВЕН
Галина Тодорова, доц. д-р 220

ОТНОСНО НЯКОИ МАКРОИКОНОМИЧЕСКА ДАННИ – ПРЕДПОСТАВКА ЗА ИДЕНТИФИЦИРАНЕ ИНОВАЦИОННИТЕ ВЪЗМОЖНОСТИ НА БЪЛГАРСКАТА ИКОНОМИКА
Искра Пантелеева, доц. д-р 228

МАЩАБИ НА БЪЛГАРСКИТЕ ФИНАНСОВИ АГРОПАЗАРИ
Любомир Любенов, доц. д-р, Анелия Любенова, д-р 237

ОПЕРАТИВЕН КОНТРОЛИНГ ВЪВ ФИРМАТА
Людмил Б. Кръстев, доц. д-р 247

ВЪЗМОЖНОСТИ ЗА ОЦЕНКА НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКО СБЛИЖАВАНЕ СПОРЕД ЕВРОПЕЙСКИЯ СТЪЛБ НА СОЦИАЛНИТЕ ПРАВА
Маргарита Шопова, доц. д-р, Тихомир Върбанов, гл. ас. д-р, Евгени Овчинников, ас. д-р 254

ВЪЗМОЖНОСТИ И ПРЕДИЗВИКАТЕЛСТВА ПРИ РАЗВИТИЕ НА ПОЗЕМЛЕНИТЕ ОТНОШЕНИЯ В БЪЛГАРИЯ
Марина Николова, доц. д-р 263

„ЗА“ И „ПРОТИВ“ ДОПЪЛНЕНИЕТО НА МЕТОДИКАТА ЗА ОПРЕДЕЛЯНЕ НА ЛИНИЯТА НА БЕДНОСТ В БЪЛГАРИЯ
Николай Нинов, доц. д-р 273

БИЗНЕС СРЕДАТА И ПИВОВАРНИТЕ ПРЕДПРИЯТИЯ В БЪЛГАРИЯ
Сергей Найденов, доц. д-р 282

СОЦИАЛНОТО НЕРАВЕНСТВО – КОНЦЕПТУАЛНА РАМКА И ИЗМЕРВАНЕ
Ваня Ганева, гл. ас. д-р 290

КОРПОРАТИВНА СОЦИАЛНА ОТГОВОРНОСТ В УСЛОВИЯТА НА КОВИД-19
Емил Николов, гл. ас. д-р 298

СТАТИСТИЧЕСКО ИЗУЧАВАНЕ НА ЗАСТРАХОВКА „КАРГО“ В БЪЛГАРИЯ ЗА ПЕРИОДА 2010-2019 Г. – СЪВРЕМЕННИ ИЗМЕРЕНИЯ
Милен Митков, гл.ас. д-р 306

УВЕЛИЧАВАНЕ НЕДОСТИГА НА РАБОТНА СИЛА В ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
Милена Владимирова, гл. ас. дм 316

УСТОЙЧИВОТО РАЗВИТИЕ В ЕВРОПЕЙСКАТА СОЦИАЛНА ПРОГРАМА
Иванка Янкова, докторант 323

ИКОНОМИЧЕСКИ, СОЦИАЛНИ, ДЕМОГРАФСКИ ПРОБЛЕМИ В ЕВРОПА

MULTIVARIATE ANALYSIS – A GREAT TOOL FOR A MULTIVARIATE WORLD
Carlos A. Coelho, Full Professor of Statistics PhD 331

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE REGION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: THE VISEGRAD FOUR AND UKRAINE
Yevhen Savelyev, Prof. DSc (Econ.), Vitalina Kuryliak, Prof. DSc (Econ) 336

ASSESSMENT OF ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENVIRONMENTAL COSTS
Antonina Sydorova, Prof. DSc (Econ.), Olena Cherenkevich, PhD Student, Hanna Anisimova, Research Assist. PhD 343

CROSS-BORDER TRADE OF UKRAINE AND THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES
Mariia Lyzun, Prof. DSc (Econ.), Ihor Lishchynskyy, Prof. DSc (Econ.)..... 352

FORECASTING SERBIAN GDP GROWTH AND UNEMPLOYMENT RATE USING VAR MODEL
Vinko Lepojević, Full professor, PhD, Tadija Djukić, Full professor, PhD..... 358

РЕГИОНАЛЬНЫЕ РАЗЛИЧИЯ ПОВЕДЕНИЯ НАСЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ПАНДЕМИИ COVID-19, НА ПРИМЕРЕ МОЛДОВЫ, БОЛГАРИИ И РУМЫНИИ (MD, BG, RO)
Эдуард Хырбу, доц. к.э.н. 366

ПОЗДРАВИТЕЛНИ АДРЕСИ..... 373

CONTENTS

REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITIES IN BULGARIA

IS A NEW TERRITORIAL DIVISION OF THE COUNTRY NEEDED – WHY, HOW AND WHEN
Borislav Borisov, Prof. DSc..... 7

REGIONAL DIFFERENCES ON THE LABOR MARKET AS A RESULT OF THE PANDEMIC CRISIS
Venelin Terziev, Eng., Prof, DSc..... 15

TRANSPORT CONNECTIONS AND INVESTMENTS IN THE FOCUS OF THE PLANS FOR INTEGRATED DEVELOPMENT OF MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA (ON THE EXAMPLE OF BELENE AND PORDIM)
Andrey Zahariev, Prof. PhD., Stoyan Prodanov, Prof. PhD., Anelia Radulova, Assoc. Prof. PhD., Silvia Zarkova, Ph.D., Borislav Lazarov, PhD Student..... 32

POLICIES FOR PERIPHERAL REGIONS DEVELOPMENT
Margarita Bogdanova, Prof. PhD..... 42

REGIONAL DIFFERENCES AND TRENDS IN EVALUATION OF POVERTY IN BULGARIA
Polya Angelova, Prof. PhD..... 50

INTEGRATED PLANNING AS A TOOL FOR OVERCOMING REGIONAL DIFFERENCES
Evelina Parashkevova, Assoc. Prof. PhD..... 59

THE TERRITORIAL ORGANIZATION OF BULGARIA AS A FACTOR FOR REGIONAL DEVELOPMENT
Kamen Petrov, Assoc. Prof. PhD..... 68

REGIONAL ECONOMIC DEVELOPMENT IN BULGARIA - ALTERNATIVES BETWEEN THE NORTH AND THE SOUTH
Kamen Petrov, Assoc. Prof. PhD, Radoslav Kostev, PhD Student..... 77

ANALYSIS OF THE DIFFERENCES IN KEY INDICATORS FOR THE ECONOMIC DEVELOPMENT OF NORTH AND SOUTH BULGARIA
Krasimira Slaveva, Assoc. Prof. PhD..... 85

LOGISTICS CHAINS AS A TOOL FOR TERRITORIAL COHESION
Marusya Linkova, Assoc. Prof. PhD,
Elitsa Lazarova, Chief. Assist. Prof. PhD 97

STUDY OF REGIONAL DIFFERENTIATION IN THE BULGARIAN HIGHER EDUCATION SYSTEM WITH CLUSTER ANALYSIS
Plamen Petkov, Assoc. Prof. PhD,
Eleonora Mineva-Dimitrova, Assist. Prof. PhD 105

REGIONAL DIFFERENCES IN INCOME AND ASSORTMENT CONSUMPTION OF HOUSEHOLDS IN BULGARIA
Simeonka Petrova, Assoc. Prof. PhD 115

BUSINESS ENVIRONMENT AS A FACTOR FOR REGIONAL DEVELOPMENT
Stela Kasabova, Assoc. Prof. PhD 122

OPPORTUNITIES FOR REDUCING REGIONAL IMBALANCES THROUGH CHANGES IN THE ADMINISTRATIVE-TERRITORIAL DIVISION OF THE COUNTRY
Tihomir Lichev, Assoc. Prof. PhD, Katya Licheva, Assoc. Prof. PhD 130

PROFESSIONAL TRAINING - A KEY FACTOR FOR GET OVER THE DIFFERENCES BETWEEN NORTHERN AND SOUTH BULGARIA
Histo Sirashki, Assoc. Prof. PhD 138

THE PARTNERSHIP IN MANAGING REGIONAL IMBALANCES
Desislava Aleksieva, Chief. Assist. Prof. PhD..... 146

REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITIES IN SMALL MUNICIPALITIES IN THE REPUBLIC OF BULGARIA: TRENDS AND PERSPECTIVES
Metodi Ivanov, Chief. Assist. Prof. PhD 153

REGIONAL ASPECTS AND DIMENSIONS OF THE SOCIO-ECONOMIC ACTIVITY OF THE BOC
Petkan Iliev, Chief. Assist. Prof. PhD 161

THE SOCIO-ECONOMIC MEGAPOLIS IN SOUTH BULGARIA AGAINST THE OASIS IN NORTHERN BULGARIA
Petya Vasileva, Chief. Assist. Prof. PhD 173

REGIONAL DIFFERENCES IN IRRIGATED ARABLE LAND BETWEEN NORTHERN AND SOUTHERN BULGARIA
Radka Nenova, Chief. Assist. Prof. PhD..... 181

STATISTIC MEASUREMENT OF REGIONAL DIFFERENCES AND INEQUALITY BETWEEN BULGARIA AND ROMANIA
Tanya Todorova, Chief. Assist. Prof. PhD 190

REGIONAL ASYMMETRES IN PROJECT MANAGEMENT IN BULGARIA (2014-2020)
Yuliyan Gospodinov, Chief. Assist. Prof. PhD 197

COMPARATIVE ANALYSIS OF INDUSTRY IN NORTHERN AND SOUTHERN BULGARIA.
Yavor Stanev, Chief. Assist. Prof. PhD 205

ECONOMIC, SOCIAL, DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN BULGARIA

THE "URBANIZATION – HEALTH AND HEALTHY LIFESTYLE" RELATIONSHIP. MEASUREMENT METHODS
Anastasiya Marcheva, Assoc. Prof. PhD 213

CONDITION AND DEVELOPMENT OF THE LABOR MARKET IN PLEVEN DISTRICT
Galina Todorova, Assoc. Prof. PhD 220

REGARDING SOME MACROECONOMIC DATA – A PREREQUISITE FOR IDENTIFYING THE INNOVATIVE OPPORTUNITIES OF THE BULGARIAN ECONOMY
Iskra Panteleeva, Assoc. Prof. PhD 228

SCALE OF BULGARIAN AGRICULTURAL FINANCIAL MARKETS
Lyubomir Lyubenov, Assoc. Prof. PhD Anelia Lyubenova, PhD 237

OPERATIVE CONTROLLING IN THE FIRM
Lydmil Krastev, Assoc. Prof. PhD 247

OPPORTUNITIES FOR EVALUATING SOCIO-ECONOMIC CONVERGENCE WITHIN THE EUROPEAN PILLAR OF SOCIAL RIGHTS
Margarita Shopova, Assoc. Prof. PhD, Tihomir Varbanov, Chef Assist. Prof. PhD, Evgeni Ovchinnikov, Assist. Prof. PhD 254

PPORTUNITIES AND CHALLENGES IN THE DEVELOPMENT OF LAND RELATIONS IN BULGARIA
Marina Nikolova, Assoc. Prof. PhD 263

„FOR" AND „AGAINST" THE ADDITION TO THE METHODOLOGY FOR DETERMINING THE POVERTY LINE IN BULGARIA
Nikolay Ninov, Assoc. Prof. PhD 273

THE BUSINESS ENVIRONMENT AND BREWERIES IN BULGARIA
Sergey Naydenov, Assoc. Prof. PhD..... 282

SOCIAL INEQUALITY – CONCEPTUAL FRAMEWORK AND MEASUREMENT
Vanya Ganeva, Chief Assist. Prof. PhD..... 290

CORPORATE SICIAL RESPONSIBILITY IT THE CONDITION OF COVID-19
Emil Nikolov, Chief Assist. Prof. PhD 298

STATISTICAL STUDY OF CARGO INSURANCE IN BULGARIA FOR THE PERIOD 2010-2019 - MODERN DIMENSIONS
Milen Mitkov, Chief Assist. Prof. PhD..... 306

INCREASING THE LABOR SHORTAGES IN HEALTHCARE
Milena Vladimirova, Chief Assist. Prof. MD 316

SUSTAINABLE DEVELOPMENT IN THE EUROPEAN SOCIAL AGENDA
Ivanka Yankova, PhD Student 323

ECONOMIC, SOCIAL, DEMOGRAPHIC PROBLEMS IN EUROPE

MULTIVARIATE ANALYSIS – A GREAT TOOL FOR A MULTIVARIATE WORLD
Carlos A. Coelho, Full Professor of Statistics PhD 331

DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN THE REGION OF CENTRAL AND EASTERN EUROPE: VISEGRAD FOUR AND UKRAINE
Yevhen Savelyev, Prof. DSc (Econ.),
Vitalina Kuryliak, Prof. DSc (Econ) 336

ASSESSMENT OF THE ECONOMIC EFFICIENCY OF THE ENVIRONMENTAL COSTS
Antonina Sydorova, Prof. DSc (Econ.), Olena Cherenkevich, PhD Student,
Hanna Anisimova, Research Assist. PhD 343

CROSS-BORDER TRADE OF UKRAINE AND THE VISEGRAD FOUR COUNTRIES
Mariia Lyzun, Prof. DSc (Econ.),
Ihor Lishchynskyy, Prof. DSc (Econ.)..... 352

FORECASTING SERBIAN GDP GROWTH AND UNEMPLOYMENT RATE USING VAR MODEL
Vinko Lepojević, Full professor, PhD,
Tadija Djukić, Full professor, PhD 358

REGIONAL DIFFERENCES IN POPULATION BEHAVIOR IN THE CONTEXT OF THE COVID-19 PANDEMIC, AS EXEMPLIFIED BY MOLDOVA, BULGARIA AND ROMANIA (MD, BG, RO)
Eduad Hirbu. Assoc. Prof. PhD 366

КРЪГЛА МАСА
С МЕЖДУНАРОДНО УЧАСТИЕ

СТАТИСТИЧЕСКИ ИЗМЕРЕНИЯ НА РЕГИОНАЛНИТЕ РАЗЛИЧИЯ И НЕРАВЕНСТВА МЕЖДУ СЕВЕРНА И ЮЖНА БЪЛГАРИЯ

Свищов, 16 октомври 2020 г.

Сборник с доклади

Кръглата маса е организирана в изпълнение на научноизследователски проект №13-2020 „Статистически измерения на регионалните различия и неравенства между Северна и Южна България“, финансиран със средства по Наредба на МОН за насърчаване на научно-изследователската дейност

ISBN 978-954-23-1892-7

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

СЪСТОЯНИЕ И РАЗВИТИЕ НА ПАЗАРА НА ТРУДА В ОБЛАСТ ПЛЕВЕН

Галина Тодорова, доц. д-р
Департамент „Природни и хуманитарни науки”,
ВВВУ „Георги Бенковски” – Долна Митрополия
e-mail: galibs@abv.bg

Резюме: *В системата на пазарните отношения пазарът на труда е с подчертан социално-икономически и психологически характер. Целта на доклада е да изследва състоянието и развитието на пазара на труда в област Плевен, а основните задачи за изследване на труда са насочени към икономическото състояние и пазара на труда и причините за безработица в област Плевен, както и възможните пътища за решаване на този проблем. Основната теза, която се защитава е, че състоянието и развитието на пазара на труда определя икономическия растеж не само на града и региона, но и на страната!*

Ключови думи*: икономика, пазар на труда, безработица, инвестиции.*

JEL: *H 54, G28.*

CONDITION AND DEVELOPMENT OF THE LABOR MARKET IN PLEVEN DISTRICT

Galina Todorova, Assoc. Prof. PhD
Department of Natural Sciences and Humanities,
Bulgarian Air Force Academy "Georgi Benkovski" - Dolna Mitropoliya
e-mail: galibs@abv.bg

Abstract: *In the system of market relations, the labor market has a strong socio-economic and psychological nature. The purpose of the report is to study the state and development of the labor market in Pleven district, and the main tasks for labor research are focused on the economic situation and labor market and the causes of unemployment in Pleven district, as well as possible ways to solve this problem. The main thesis that is defended is that the state and development of the labor market determines the economic growth not only of the city and the region, but also of the country!*

Key words: *economy, labor market, unemployment, investments.*

JEL: *H 54, G28.*

1. Въведение

В системата на пазарните отношения пазарът на труда има голямо значение, а трудовите взаимоотношения на този пазар са с подчертан социално-икономически и психологически характер, тъй-като основната стока са хората и затова последиците от този пазар са не само икономически, но и емоционални за отделния човек, семейство и обществото като цяло. Обикновено пазарните способи на труда са насочени към нивата на заетост и трудовото възнаграждение. Затова и целта на доклада е да изследва състоянието и развитието на пазара на труда в област Плевен, а основните задачи на този труд са две:

1. Да очертае икономическото състояние и пазара на труда и причините за безработица в област Плевен.
2. Да предложи начини и средства за решаване на проблемите на безработицата в област Плевен.

Основната теза, която извеждаме е, че състоянието и развитието на пазара на труда и по-конкретно заетостта на населението в област Плевен е определящо за икономическия растеж не само за града и региона, но и за страната!

Работната заетост увеличава БВП и приходите в бюджета. Благодарение на нея се увеличава и жизненият стандарт на хората, те се задържат в общините, а това води и до подобряване на демографската структура на района!

2. Състоянието и пазара на труда в област Плевен

Състоянието на пазара на труда се определя от търсенето и предлагането на активното население в трудоспособна възраст в област Плевен. Към неактивно население или тези, които не са част от работната сила отнасяме: ученици и студенти, пенсионери, домакини и лица, които не се нуждаят от работа.

По данни на НСИ населените места в Република България към 31 декември 2019 г. са 5 257 на брой (в т.ч. градове - 257, и села - 5 000), а за област Плевен, която се намира в Северозападния район на планиране към 31.12.2019 данните са:

Таблица 1

Население, територия и административно-териториални и териториални единици в област Плевен

Област	Население бр.	Територия кв.км.	Общини бр.	Кметства бр.	Градове бр.	Села бр.
Плевен-PVN	236305	4653	11	105	14	109

Източник: НСИ

Общините в област Плевен са с население общо от:

Таблица 2

Териториалната структура и селищната мрежа на ядрото на ТДР 14, балансиращата територия и за България (2011)

ОБЩИНИ	Територия - км^2		Населени места – бр.		
	общо	Урбанизирана	общо	градове	села
Белене	285.05	5.03%	6	1	5
Никопол	416.58	4.30%	14	1	13
Гулянци	459.20	5.12%	12	1	11
Долна Митрополия	674.81	4.95%	16	2	14
Долни Дъбник	307.57	5.30%	7	1	6
Искър	243.90	4.18%	4	1	3
Кнежа	317.83	5.63%	4	1	3
Левски	414.69	6.71%	13	1	12
Плевен	812.10	8.28%	25	1	24
Пордим	238.13	7.51%	8	1	7
Червен бряг	485.78	5.93%	14	2	12
ОБЛАСТ ПЛЕВЕН	**4655.64**	**5.91%**	**123**	**13**	**110**
ОБЩО ЗА БЪЛГАРИЯ	**111001 (100%)**	**4603 (4.1%)**	**5302**	**255**	**5047**

Източник: Анализ на икономическото и социалното състояние на област Плевен

По отношение на икономическия профил на областта се развиват почти всички икономически дейности, като преработваща промишленост; търговия, ремонт и техническо обслужване на автомобили и мотоциклети, на лични вещи и стоки за домакинството; производство и разпространение на топлинна енергия; транспорт, складиране и съобщения и строителство. Но въпреки, че БВП на област Плевен е най-голям в сравнение с останалите – Видин, Враца, Ловеч и Монтана все още Северозападният район остава най-бедният в страната и Европа и с най-нисък принос към националния БВП.

Причините за това състояние на Северозападния район са комплексни свързани с: промени в структурата на икономиката, които продължават още от 1989 година, небрежна социална политика от страна на държавата до лична безотговорност към образование и кариерно израстване. Демографският срив е на лице - населението на най-големия град – Плевен прогресивно намалява за последните девет години с 15434 в т.ч жени и мъже.

Таблица 3

БВП и БДС по икономически сектори и райони с данни за 2018г.

БДС по икономически сектори			**БДС, млн.лв.**	Северо-западен район	**БВП, млн..лв.**	**БВП на човек от населението, лв.**
Аграрен	**Индустрия**	**Област (NUTS III)**	**Услуги**			
3 698	**24 522**		**66 898**	**95 119**	**109 695**	**15 615**
2 351	**12 339**		**20 844**	**35 533**	**40 979**	**11 689**
604	**2 425**		**3 625**	**6 655**	**7 674**	**10 244**
85	80	Видин	426	590	681	7 926
138	1 253	Враца	747	2 137	2 464	15 018
93	348	Ловеч	614	1 054	1 215	9 653
138	308	Монтана	580	1 025	1 183	9 033
152	437	Плевен	1 258	1 848	2 131	8 795

Източник : НСИ.

Не са за пренебрегване и нивата на заплащане на работната заплата, например по статически данни за първото тримесичие на 2020 година средната месечна заплата в област Плевен е 976 лева, за Габрово е 1135 лева, за София – столица 1805 лева.

През годините се наблюдава вариация на ниска икономическа активност, ниски нива на заетост и висока безработица. „Северозападният район за планиране остава районът с най-ниска икономическа активност и нива на заетост, и следователно - най-висока безработица и през 2019г. В обстановка на възстановен пазар на труда в страната в четири от петте области на Северозападен район – Монтана, Враца, Ловеч и Плевен, броят на наетите лица през 2019 г. отбелязва спад спрямо 2018г., като най-значим е в област Ловеч, където на годишна база наетите намаляват с 1603 души средногодишно (-4.9%). Незначителен ръст на броя на наетите лица в района се отчита единствено в област Видин - с 0,2%. В същото време, средномесечното равнище на безработицата в Северозападен район регистрира спад в сравнение с 2018 г.(11.4%) с 0.9 процентни пункта до 10.5% през 2019 г., но остава най-високо в страната - с 4.9 процентни пункта повече от средното за страната (5.6 %). „[1] Наред с това и „регионът е най-малко атрактивното място за чуждестранните инвеститори, а общините, особено в области Видин, Монтана и Враца не успяват да компенсират липсата на частни инвестиции с високото усвояване на европейски средства. Нис-

което ниво на данъците и таксите и сравнително добрите административни услуги също не успяват да компенсират влиянието на негативни фактори като слабото инфраструктурно развитие, влошената демографска и образователна характеристика на работната сила."[2]

3. Начини и средства за решаване на проблемите на безработица в област Плевен

За да се решат проблемите с безработицата трябва да се познава съответно профила на тези лица и икономическите възможности, които се предлагат пред тях.

3.1. Профил на безработните лица

В регионален план безработицата е най-голяма в община Плевен, която включва двадесет и пет населени места.

Таблица 4

Безработицата на община Плевен

ОБЩИНА ПЛЕВЕН		Данни към 31.12.2017г.	Данни към 31.12.2018г.	Данни към 31.12.2019г.
Регистрирани безработни	бр.	3889	3480	3378
от тях: жени	бр.	2037	1825	1716
от тях: мъже	бр.	1852	1655	1662
до 19 год.	бр.	34	36	42
от 20 до 24 г.	бр.	205	163	192
от 25 до 29 г.	бр.	372	319	287
от 30 до 34 г.	бр.	439	430	432
от 35 до 39 г.	бр.	481	431	415
от 40 до 44 г.	бр.	463	479	454
от 45 до 49 г.	бр.	506	426	431
от 50 до 54 г.	бр.	432	418	390
над 55 год.	бр.	957	778	735
Равнище на безработица	%.	6,2	5,5	5,4
Безработни с работническа професия	бр.	1202	1051	992
Безработни специалисти	бр.	1007	944	936
Безработни без квалификация	бр.	1680	1485	1450
Безработни с висше образование	бр.	594	509	528
Безработни със средно образование	бр.	2018	1775	1684
Регистрирани с основно и по-ниско образование	бр.	1277	1196	1166
Регистрирани безработни до 29 год.	бр.	611	518	521
Регистрирани безработни над 50 год.	бр.	1389	1196	2787
Регистрирани продължително безработни	бр.	1267	1075	866

Източник: Агенция по заетост

3.2. Икономическите възможности, които се предлагат на хората от региона.

Икономическите възможности, които се предлагат на хората от региона са залегнали в нормативните документи за развитие на региона и икономическата активност на всички юридически и физически лица в този процес.

- **Основни политики по нормативни документи**

Така например: „Визията, определена в Доклад за резултатите от Междинната оценка за изпълнението на Регионалния план за развитие на Северозападен район е казано: „Северозападен район преодолява същественото социално-икономическо изоставане и сериозните структурни и демографски проблеми чрез подходящи инвестиции в свързваща инфраструктура и укрепване на потенциала за растеж, създаващи предпоставки за догонващо развитие в национален и европейски мащаб."

Националната стратегия за регионално развитие 2012-2022 г. като важни характеристики и потенциали за развитие на Северозападен район са определени:[3] • Благоприятното географско положение, съхранените природни дадености и културно наследство са възможност за развитие на туризма и нарастване на потенциала на туристическата индустрия. • Качеството на околната среда повишават привлекателността на територията за обитаване, бизнес и туризъм. • Транспортната инфраструктура – трансевропейски транспортни коридори – № 4 и № 7 (река Дунав), пристанищата и фериботните комплекси, мултимодалните превози и вторият мост на р. Дунав при Видин – Калафат са потенциали за развитие на бизнеса и туризма, както и за ефективно трансгранично сътрудничество. • Река Дунав притежава сериозен транспортен и енергиен потенциал и като воден ресурс има важно значение за икономическото развитие на района. • Наличие на качествен и ефективно използван поземлен ресурс.

- ***Работа на Агенцията по заетостта за намаляване на безработицата***

С цел намаляване на безработицата Агенцията по заетостта предоставя следните услуги-помощ на гражданите при намирането на подходяща работа и на работодателите при подбора на необходимите работници; информиране за ситуацията на пазара на труда в града и региона; организиране на панаири и работни места за обучение; организиране на професионално ориентиране на гражданите с цел избор на

сфера на дейност (професия), заетост, професионално обучение и психологическа подкрепа, преквалификация и обучение на безработни граждани;

- **Реални инвестиции от предприемачи.**

Последната инвестиция в област Плевен е ЛЕОНИ България ЕООД, германски лидер в производството на окабеляване за автомобили – „пълният размер на инвестицията на Leoni е 32 млн. евро, а според данните на Националния статистически институт общият размер на чуждестранните инвестиции в цялата Плевенска област за миналата година възлизат на почти 126 млн. евро.“ [4]

- **Проекти по европейския съюз**

Практически през изминалата 2019 г. Община Плевен е използвала възможността за европейско финансиране от втория програмен период - 2014-2020 г. по следните Оперативни програми:[5] ОП „Развитие на човешките ресурси“, „Региони в растеж“ 2014-2020 г, ОП „Околна среда”.

Заключение (Изводи)

Намаляването на безработицата би подобрила икономическия растеж на областта, региона и страната, като конкретното измерение е в увеличение на БВП и приходите в бюджета, а това води и до увеличаване на жизнения стандарт на хората и косвено ще подобри и демографската структура на района!

ЛИТЕРАТУРА

Информация за трудовия пазар
https://ec.europa.eu/eures/main.jsp?catId=9574&countryId=BG&acro=lmi&lang=bg&regionId=BG3&nuts2Code=BG31&nuts3Code=&regionName=Severozapaden

Кратък преглед на трудовия пазар- https://ec.europa.eu/eures/printLMIText.jsp?lmiLang=bg&regionId=BG3&catId=9574

Регионален план за развитие на СЗР
Регионален%20план%20за%20развитие%20на%20Северозападния%20район%20за%20периода%202014-2020%20г..pdf

Леони-германският лидер-Leoni: Германската компания, която влага 32 млн. евро в Плевен-https://money.bg/investments/leoni-germanskata-kompaniya-koyato-vlaga-32-mln-evro-v-pleven.html

ГОДИШЕН ДОКЛАД ЗА НАБЛЮДЕНИЕ ИЗПЪЛНЕНИЕТО НА ПЛАНА ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА ПЛЕВЕН (2014-2020 г.) ПРЕЗ 2019 г- https://www.pleven.bg/uploads/posts/godishen-doklad-za-nablyudenie-izpalnenieto-na-opr-2014-2020-2019g.pdf